

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Ulatuslikumad ELi meetmed maailma metsade kaitseks ja taastamiseks“

(2020/C 324/08)

Raportöör: Roby BIWER (LU/PES), Bettembourgi vallavolikogu liige, Luksemburg
Viitedokument: komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Ulatuslikumad ELi meetmed maailma metsade kaitseks ja taastamiseks“
COM(2019) 352 final

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

1. tunneb heameelt Euroopa Komisjoni lubaduse üle suurendada jõupingutusi maailma metsade kaitsmiseks ja taastamiseks. Komitee peab siiski kahetsusväärseks esitatud ettepanekute piiratud ulatust;
2. tunnustab Euroopa Liidu viimaste aastakümnete jõupingutusi metsasuse suurendamiseks, muu hulgas laiendatud metsastamisprogrammide kaudu, samuti tänu liikmesriikide rangetele metsaõigusnormidele, millega tagatakse taas- metsastamine ning looduslik taastumine. Komitee on siiski mures metsade üleilmse seisundi halvenemise ärevust tekitava kiiruse pärast, eriti põlismetsade puhul, mis hõlmavad nii puutumatu kui ka majandatavaid metsi ⁽¹⁾;
3. rõhutab põlismetsade tähtsust elurikkuse keskustena, mis pakuvad ökosüsteemiteenuseid, aidates edendada inimeste tervist (kasutamine farmaatsias, toitumine, ravimtaimed) ja sotsiaalset kaasatust (vaimne tervis, tööhõive edendamine maapiirkondades, ökoturism jne). Samuti on neil oluline roll keskkonna kaitsmisel kõrbestumise, üleujutuste, hüdrogeoloogilise struktuuri halvenemise, mullaerosiooni, äärmuslike ilmaolude, sademete kao, saastatud õhu jms eest. Komitee tõdeb samuti, et säästvalt majandatud, istutatud ja vanad loodusmetsad aitavad kaitsta ja säilitada elurikkust;
4. tunnistab, et raadamine on väga keeruline nähtus, millel on palju erinevaid põhjuseid. Neist peamised on maailma kasvava elanikkonna järjest suurem nõudlus toidu, sööda, bioenergia, puidu ja muude hüvede järele. Komitee rõhutab, et raadamine on inimtekkeliste kasvuhoonegaaside heitkoguste suuruselt teine allikas ja elurikkuse vähenemise peamine tegur ⁽²⁾;
5. rõhutab, et metsade kadumise ärahoidmine võib tuua inimestele ja ökosüsteemidele mitmesugust kasu, sealhulgas elurikkuse säilitamine, kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine CO₂ sidumise abil – mis on üks tõhusaim kliimamuutuste leevendamise meede –, kestlikku majanduskasvu hoogustada võivate ökosüsteemiteenuste pakkumine ja uus metsa biomajandus, mis põhineb ratsionaalsel ja jätkusuutlikul ressursikasutusel;
6. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles esitama spetsiifilistele riiklikele, piirkondlikele ja kohalikele erinevustele kohandatud õiguslikke meetmeid ja soovitusi, et võidelda tõhusalt süsinikuvaruna toimivate ja elurikkust kindlustavate algupäraste metsaökosüsteemide raadamise ja nende seisundi halvenemise kõigi vormidega, eraldades selleks ühtlasi asjakohased rahastamisvahendid;
7. toonitab, et metsade taastamine, eelkõige Euroopa enim raadatud piirkondades, on jätkuvalt üks kõige tõhusamaid kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise strateegiaid. Sellega seoses võib üha olulisem osa olla agrometsandussüsteemide laiendamisel, istutades puid põllu- ja karjamaadele ja nende ümbrusse;

⁽¹⁾ <https://www.cbd.int/forest/definitions.shtml>.

⁽²⁾ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959378018314365#fig0005>.

8. nõuab poliitika sidusust, et viia eri poliitikavaldkondade, muu hulgas uue ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP), ELi rahvusvaheliste kohustuste, nagu Euroopa bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastaks 2030, kestliku arengu tegevuskava aastani 2030, Pariisi kliimakokkuleppe, liidu kaubanduspoliitika ja Euroopa rohelise kokkuleppe raames tehtavad jõupingutused, seatud eesmärgid ja saavutatud tulemused kooskõlla tervikliku kestlikkuse strateegiaga, millel on selged eesmärgid ja rakendusmeetmed ning milles võetakse nõuetekohaselt arvesse sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnaalast tasakaalu;

Prioriteet 1: vähendada ELi tarbimise mõju maale ning tagada ELis raadamisvabadest tarneahelatest pärit toodete tarbimine

9. rõhutab, et EL peab tagama, et kolmandate riikide raadamisvabadest tarneahelatest pärit toodete tarbimine on maailma metsade kaitsmise ja taastamise protsessi keskpunkt. Komitee kutsub ELi üles asetama tarbijad protsessi keskmesse, et mõjutada turge, mille toimimise alus on põlismetsade probleemne muutmine laialdaselt kasutatavate toodete, nagu kohvi, kakao ja palmiõli tootmise ning karjakasvatuse aladeks;

10. juhib tähelepanu tõsistele inimõiguste rikkumistele ja keskkonna hävitamisele erinevate toodete tarneahelates (nt sojauba, palmiõli, suhkur, kakao, veiseliha, biokütuste tooraine). Komitee rõhutab, et era- ja finantssektori vabatahtlikud algatused ei ole seni olnud piisavad, et raadamist maailmas peatada ja ümber pöörata, ning kutsub seetõttu komisjoni üles muutma keskkonnaalase ja inimõigustega seotud hoolekohustuse⁽³⁾ normide järgimise kohustuslikuks;

11. juhib tähelepanu asjaolule, et metsatulekahjud on peamine oht metsa ökosüsteemide säilimisele paljudes ELi liikmesriikides ja piirkondades. Äärmiselt oluline on toetada kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi nende jõupingutustes tõhustada veelgi oma vastupanuvõimet katastroofidele, kuna nemad peavad katastroofidele esimesena reageerima. Katastroofide ohjamine kohaliku kogukonna meetmetega on kõige kiirem ja tõhusam viis metsatulekahjustest põhjustatud kahju piiramiseks;

12. kutsub komisjoni üles võtma erinevaid meetmeid, et ergutada tarbijate aktiivsust kestlikumate toodete valimisel, reklaamimisel ja kasutamisel, muu hulgas raadamisvabade toodete jaoks selliste spetsiaalsete ELi sertifitseerimissüsteemide loomine, milles ühendatakse metsapõhiste toodete kohta juba olemasolev sertifitseerimissüsteem, mis hõlmab nii metsade majandamist kui ka järelevalveahelat⁽⁴⁾, põhjalikuma hindamisega, mida kohaldatakse ka muude kui metsapõhiste toodete suhtes. See hõlmab järgmist: metsa säästev majandamine; metsamajandus- ja tootmissüsteemid, mis põhinevad loodusvarade (nt vesi), kemikaalide (nt pestitsiidid) ja energia (fossiilkütused ja taastumatutest energiaallikatest toodetud energia üldiselt) väiksemal kasutamisel; muude kui metsapõhiste toodete tootmise raadamisvabad aspektid; piiratud transportjalajäljega toodete edendamine (nt piirkonna kaubamärk, CO₂ jalajalg); toodete olelusringi hindamine, et mõõta nende keskkonnamõju ja võimaldada võrrelda nende keskkonnatoimet;

13. kutsub komisjoni üles suurendama jõupingutusi ebaseadusliku metsaraie vastases võitluses ELi metsaõigusnormide täitmise järelevalve, metsahalduse ja puidukaubanduse (FLEGT) töökava 2018–2022 täieliku ja tõhusa rakendamise kaudu, tõhustades eelkõige ELi puidumääruse rakendamist;

14. kutsub komisjoni üles parandama säästva metsanduse toodete tutvustamist ja reklaamimist klientidele, töötades välja erimärgise, mis näitab tootega seotud raadamise määra, ning täiendades/integreerides juba olemasolevaid Euroopa andmebaase/infosüsteeme (nt ökomärgise andmebaas) raadamisvabade toodetega, mis on lihtsasti äratuntavad;

15. kutsub komisjoni üles kehtestama menetlusi Euroopa infosüsteemis kogutud teabe ja hinnangute õigsuse kontrollimiseks, et suurendada usaldust pakutava teabe vastu, sealhulgas ranged jälgitavusnõuded, mis annavad tagatise toodete päritolu kohta, ning rangemad järelevalve- ja jõustamissüsteemid, et aidata vältida pettust ja toodete vale märgistamist. Komitee soovib kaaluda muid hankimispõhimõtteid, eriti riikides, kus raadamine on suur ja sertifitseerimise

⁽³⁾ Üldiselt peetakse inimõigustele hoolekohustust vahendiks, mille abil saavad ettevõtjad teha kindlaks oma või äripartnerite tegevuse negatiivse mõju inimõigustele, seda ennetada, leevendada ja selle kohta aru anda. <https://corporatejustice.org/priorities/13-human-rights-due-diligence>.

⁽⁴⁾ Nt metsahoolekogu (Forest Stewardship Council® (FSC®)), metsade sertifitseerimissüsteemide toetusprogramm (Programme for the Endorsement of Forest Certification TM (PEFCTM)) jne.

ulatus väike ja/või ebaseadusliku metsaraie määr kõrge, nt kohustus esitada tõend selle kohta, et tooted on hangitud jätkusuutlikult, sealhulgas ettevõtjatevahelise materjalikaubanduse dokumenteerimine ja teave tarneahela kõigi poolte hankepõhimõtete kohta;

16. innustab kõiki ELi institutsioone ja ameteid näitama eeskjuju, muutes oma käitumist, hankeid ja raamlepinguid, et kasutada säästva metsanduse tooteid. Lisaks kutsub komitee oma töötajaid ja liikmeid üles kompenseerima komitee tööga seotud lendude CO₂ heidet, toetades rahaliselt säästva metsanduse projekte;

17. rõhutab, et riigihanked, mis moodustavad ELis umbes 14 % sisemajanduse koguproduktist (SKP), võivad pakkuda tugeva aluse, millega tagatakse kestlikumad tarnelepingud ettevõteltelt tööde, kaupade või teenuste ostmiseks. Seejuures võib raadamisvabade toodete müügievendusele märkimisväärset soodsat mõju avaldada raadamisest saadavate toodete avaliku hankimise keelustamine riigihangete direktiivis 2014/24/EL;

18. juhib tähelepanu sellele, et edendades tarbijakäitumise muutust tervislikuma taimse toitumise suunas, mille puhul süüakse palju puu- ja köögivilja (mis peaks olema sertifitseeritud raadamisvabana) ja vähendatakse seega üleilmset lihatarbimist, võib edendada ja säilitada kodanike ja planeedi tervist kooskõlas deklaratsiooniga „C40 Good Food Cities Declaration“^(?). Selle muutuse juures tuleb võtta arvesse soovitusi, mis antakse strateegias „Talust taldrikule“, milles edendatakse võimalikult kohalikku, keskkonnasäästlikku ja tervislikku tarbimist;

19. julgustab komisjoni leidma koostoimet ja seoseid käimasolevate projektide ja algatustega, mis käsitlevad linnametsade või linnalähedaste metsade ja ökoloogiliste koridoride loomist piirkonna, riigi ja Euroopa tasandil ning väljaspool Euroopat. Komitee juhib tähelepanu sellele, et need algatused toovad asjaomastes linnades elavatele inimestele mitmesugust keskkonna- ja sotsiaalset kasu (ökosüsteemi teenused), sealhulgas puhas õhk, veevoolu reguleerimine, pinnase kaitse vee- ja tuuleerosiooni eest, kahjustatud maa taastamine, vastupanuvõime katastroofidele ja kliimamuutustele, madalam päevane temperatuur suvel, toiduga varustamine, suurem elurikkus linnas, parem füüsiline ja vaimne tervis, kinnisvara suurem väärtus jne;

20. nõuab, et sellesse tegevusse kaasataks Euroopa kodanikud ning kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused, kaubandustegevuses osalejad ja sidusrühmad, kes müüvad oma tooteid Euroopa turul (nt hargmaised ettevõtjad). Komitee juhib tähelepanu nende rollile metsade kaitsmisel ja vajadusele suurendada nende ettevõtjate sotsiaalset ja keskkonnavalast vastutust käsitleva aruandluse läbipaistvust (direktiivi 2014/95/EL kohaselt);

Prioriteet 2: pingutada koostöös tootjamaadega selle nimel, et vähendada survet metsadele ja kindlustada ELi arengukoostöö raadamise vastu, ning prioriteet 3: tõhustada rahvusvahelist koostööd metsade raadamise ja metsade seisundi halvenemise peatamiseks ning metsade taastamise soodustamiseks

21. juhib tähelepanu asjaolule, et raadamine toimub enamasti kolmandates riikides. Valdav osa nendes riikides toodetavast puidust tarbitakse kohapeal, ometi kasutatakse puidu sertifitseerimist endiselt vähe, sest sertifikaadi taotlemise hind on liiga kõrge iseäranis väiketootjatele, kes võistlevad lisaks tavaviisil või lausa ebaseaduslikult raiutud odavama puiduga. Samuti tuleb erilist tähelepanu pöörata sellele, kuidas sertifitseerida paljude väiketootjate toodetud metsasaadusi, näiteks looduslikku kautšukit;

22. nõuab keskkonnahariduse parandamist arenguriikides, kus asuvad põlismetsad, kuna see on nende riikide keskkonnaressursside olulisuse ulatuslikuma teadvustamise keskne tegur. Komitee juhib tähelepanu sellele, et kodanike otsene kaasamine nendes keskkonnahariduse algatustesse võib tuua mitmesugust kasu, näiteks:

a) paremad teadmised säästvalt majandatud metsade ja põlismetsade ühiskonnale pakutavate ökosüsteemiteenuste tähtsusest;

(?) Deklaratsiooni „C40 Good Food Cities Declaration“ kohaselt kohustuvad linnad viima toiduhankepoliitika vastavusse planeedi tervist säästva toitumisega (*Planetary Health Diet*), mis peaks ideaaljuhul pärinema mahepõllumajandusest, ning toetama tervisliku taimse toidu tarbimise üldist kasvu meie linnades, eemaldades jätkusuutmatust ebatervislikust toitumisest https://www.c40.org/press_releases/good-food-cities.

- b) säästva metsamajandamise mitmesuguse otsese ja kaudse kasu tunnistamine;
- c) suurem võimalus võtta tulemuslikult kohalikke meetmeid, millega piiratakse raadamist ja metsade seisundi halvenemist; rohkem võimalusi muuta loodusvarade kaitse nende säästvaks majandamiseks ja anda seega panus roheliste töökohtade ja roheline majanduskasvu loomisse kohaliku elanikkonna jaoks jms;
23. juhib tähelepanu sellele, et komisjon peaks kaaluma võimalust soovitada põlismetsade lisamist UNESCO maailmapärandi nimistusse, et aidata kaitsta põlismetsi raadamise eest ja suurendada võimalusi juhtida avalikkuse tähelepanu nende kaitsmisele;
24. rõhutab, et koos multifunktsionaalsusega on elurikkus üks oluline teema, mida tuleks ELi metsapoliitika raamistiku arutamisel arvesse võtta. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et iga kord, kui toimub raadamine, hävitades põlismetsa või vana loodusmetsa, kaob metsadele omane elurikkus, mida on raske taastada, sest seda ala kahjustatakse väga palju;
25. tunnustab uut ELi-ülest bioloogilise mitmekesisuse strateegiat aastaks 2030, millega seatakse ELile kõrgemad eesmärgid elurikkuse vähenemise ja ökosüsteemide seisundi halvenemise peatamiseks kogu Euroopas ja ELi maailmas juhtivale positsioonile viimiseks ülemaailmse elurikkuse kriisi käsitlemisel, sh näiteks luues kaitsealad vähemalt 30 %-le maast, nähes ette õiguslikult siduvad ELi looduse taastamise eesmärgid ja allesjäänud ELi ürg- ja põlismetsade rangema kaitse, rakendades sekundaarmetsade⁽⁶⁾ säästvat majandamist, taastades kahjustatud maismaaökosüsteemid metsade, pinnase ja märgalade taastamise ning roheliste alade loomise kaudu linnades;
26. nõuab palju suuremaid jõupingutusi metsandusega seotud eesmärkide saavutamiseks uue ELi 2030. aasta bioloogilise mitmekesisuse strateegia raames ja kokkulepet ambitsioonika 2020. aasta järgse ülemaailmse bioloogilise mitmekesisuse poliitika raamistiku küsimuses, mis on kavas vastu võtta ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi eelseisval 15. istungjärgul, lähtudes muu hulgas strateegia rakendamise hindamisest kuni 2020. aastani;
27. nõuab, et kaubanduslepinguid hinnataks kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärgi valguses ja et need põhineksid säästval arengul; kutsub üles tugevdama lepingute säästvat metsamajandust ja raadamisvastast võitlust käsitlevaid peatükke ja kaasama metsade raadamise keskkonnamõju hinnangutesse. Kuna raadamine Brasiilia Amazonases on saavutanud rekordtaseme ja vihmametsapõlengutes on toimunud 84 % hüpe⁽⁷⁾, kutsub komitee ELi ja selle liikmesriike üles peatama ELi ja Mercosuri vabakaubanduslepingu ratifitseerimise seniks, kuni Brasiilia valitsus on selle suundumuse langusele pööranud;
28. nõuab ELi 2020. aasta järgses metsastrateegias aktiivse, kohanemisvõimelise ja kaasava metsamajanduse suuremat panust elurikkuse säilitamise ja suurendamise, võimaldades saada täies ulatuses kasu elurikkusest ja ökosüsteemi teenustest. Kõik need tegevused ja jõupingutused peaksid aitama kaasa ambitsioonikamale ülemaailmsele elurikkuse poliitikale, milles Euroopa kutsub üles vastutustundlikule juhtimisele, ning seda poliitikat edendama;
- Prioriteet 4: suunata rahalised vahendid ümber säästvamate maakasutuse poole, ja prioriteet 5: toetada metsi ja põhitarbeainete tarneahelaid puudutava teabe kogumist, kvaliteeti ja kättesaadavust. Toetada teadusuuringuid ja innovatsiooni
29. rõhutab, et meetmetest, mille komisjon on kehtestanud metsade kaitsmiseks ja taastamiseks ELis ja kogu maailmas, tuleb Euroopa kodanikke laialdaselt teavitada, et suurendada nende meetmete toetamist ja tõhusust;
30. kutsub komisjoni üles looma Euroopa andmebaasi, millesse kogutakse ELi ja kolmandate riikide käimasolevad ja varasemad projektid ning ELi liikmesriikide ja kolmandate riikide kahepoolsed projektid, et hinnata nende mõju maailma metsadele. Komitee rõhutab, et oluline on kaasata kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused nende projektide rakendamisse;

⁽⁶⁾ <https://www.cbd.int/forest/definitions.shtml>.

⁽⁷⁾ Brasiilia riiklik kosmoseuuringute instituut 2019.

31. nõuab tungivalt, et EL käivitaks industrialiseerimise, digiteerimise ja CO₂ heite vähendamise strateegia, et edendada puidupõhiseid keskkonnasäästlikke asendusmaterjale, mille päritolust ja CO₂ jalajäljest tarbijaid teavitatakse, ning soodustada raadamisvabade toodete sertifitseerimist, rõhustades nende kasutust sellistes sektorites nagu ehitus, tekstiil, keemiatooted ja pakenditööstus;
32. kutsub ELi üles arendama selliseid uurimis- ja seireprogramme nagu Copernicus, Maa seire Euroopa programm ja muud põhitööainete tarneahela seireprogrammid, et oleks võimalik tuvastada tooted, mille tootmisetapp põhjustas raadamist või keskkonnaseisundi halvenemist, ja anda nende kohta varajane hoiatus;
33. kutsub komisjoni üles kaaluma Euroopa metsaameti loomist, pidades silmas maailma metsade kaitse ja taastamise tähtsust.

Brüssel, 2. juuli 2020

*Euroopa Regioonide Komitee
president*

Apostolos TZITZIKOSTAS
